

ŽIVOT

KULTURNĚ-SOCIÁLNÍ ČASOPIS
MAJ - KVĚTEN - NR 5 1966 - CENA 1ZL.

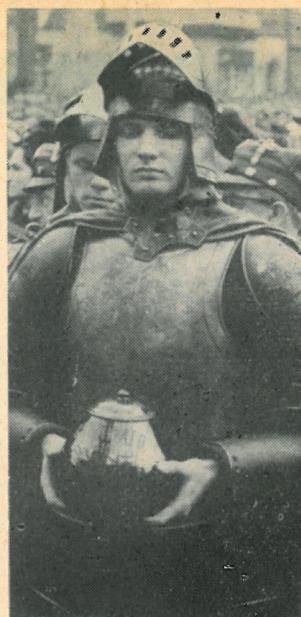
Foto: K. JAROCHOWSKI

OSLAVY TISÍCROČIA PODSTATOU SVOJHO OBSAHU SPÍNAJÚ AKO SPONU NÁŠ DNEŠNÝ DEŇ SO VZDIALENÝMI POČIATKAMI POLSKÉHO ŠTÁTU. ĽUDOVÉ POĽSKO SVOJIM DIELOM KORUNUJE TISÍCROČIE POĽSKÉHO ŠTÁTU A ZÁroveň KLADE ZÁKLADY NOVEJ EPOCHY DEJÍN NÁRODA. NAŠE POKOLENIE JE DEDIČOM TRADÍCIÍ A VÝSLEDKOV VŠETKÝCH PO-KOLENÍ POLIAKOV.

Výňatok z prejavu Władysława Gomułku na veľkej manifestácii Tisícročia v Pozna-
ni. Ďalšie výňatky z prejavu I. tajomníka KC PZPR, ako aj snímky z oslav, na
dvoch nasledujúcich stránkach.

Lud Veľkopoľskej zeme dobre sa zaslúžil Poľsku tak v priebehu 10 storočí našej historickej minulosti, ako aj tých viac ako dvoch desaťročí, v ktorých vďaka socializmu naša vlaststva stala sa krajinou dynamického rozvoja. Za tie zásluhy, ako dôkaz najvyššieho uznania, Štátnej rady Poľskej Ľudovodemokratickej republiky uznesením zo dňa 16. apríla t.r. vyznamenala mesto Poznaň a poznanské vojvodstvo Radom budovateľov Ľudového Poľska.

Práve tu, v krajine pri Warte a Gople, s jeho mestami Gnieznom a Poznaňom, bola kolíska nášho štátu, odtiaľ pochádzame my Poliaci, ako národ. V opretí o tieto zeme začali prví poľskí panovníci Mieszko I. a Boleslav Chrobry dielo scelovania a zjednocovania kmeňových kniežatstiev a štátov medzi Odrou a Vislou.

1. MÁJ 1966

Každý následujúci Svátek práce je ďalším dílem dějin bouřného vývoje mezinárodního proletariátu. Je také postupným dílem polských dějin. Atmosféra těchto dní se neustále měnila, tak jak se měnila rovněž jejich objektivní výmluvnost, symbolizující narůstání vzpoury dělnické třídy.

Oslavujíce dvaadvacátý 1. máj v lidovém Poľsku, zalistujme na chvíli ve stránkách dějin a couvneme se do oněch květnových dní, dní meziválečných let. Připomeňme si etapy boje polské dělnické třídy za náležná práva.

Minul požár první světové války. Její plamen šírel, ničil, pomalu pohasinal a zhasl. Ruský proletariát shodil jho. Revoluční vlna se šířila. Síly požadavky na spravedlivý a stálý mír, uznání práva všech národů rozhodoval samostatně o svém příštím, volebního práva pro každého dospělého člověka bez rozdílu národnosti a třídního zařazení. Domáháno se svobody slova, práce pro všechny, spravedlivé vlády bez vykorisťování člověka člověkem, rovnosti a volnosti národů. Za takové Poľsko, v němž by vládl lid pro lid, bojovalo několik pokolení polských revolucionářů. Ideje takového Poľska vedly bojovníky SDKPiL a KPP a také levicového proudu v PPS, kteří si byli vědomi úkolů pokrokových vesnických činitelů.

Attentát roku 1926, jehož výsledkem bylo převzetí vlády Piłsudským, byl preparován na legendu o hrdinství a romantismu. Ve veřejných vystoupeních bylo plno zdvořlostí, které si navzájem vyslovovala buržoaie, aby mohla mluvit o pochybné hospodářské prosperitě Poľska. Současně pomalu, ale stále skutečně začínal působit systém oprati, který byl použit vůči dělnické třídě. Brzy měla nastoupit krize a její první úkazy, které předpovídaly ostrý boj s dělníky.

Manifestace 1. května roku 1927 byla v Poľsku symbolem zahrocujícího se stále viditelněji třídního rozporu. Polští proletariáti byl ještě příliš slabý, ještě plně nepočopil svou třídní odlišnost, avšak nejcitlivější a uvědomělý dělničtí předáci nehněděli na uměle tvořené záminky a byli si vědomi opravdového stavu země jak politického, tak hospodářského. Rok 1935. Dělnická třída má už za sebou těžké zkušenosti let velké krize, let hladu, teroru a žalárování. Ví už, co znamenají prolhaná hesla o té demokracii a blahobytu. Rozpory třídních zájmů vystoupily s celou silou v letech nezaměstnanosti ve městech a bídě na venku-

vě. Neustávalo pronásledování komunistů, pokrokových dělníků a rolníků. Dělníci stále hromadneji žádali Jednotnou frontu, která by jednotila demokratické organizace a již by vedli polští komunisti a socialisti. Pouze oni mohli navrhnut konstruktivní program společenské reformy měst a vesnic. Proto také oni byli především předmětem frontálního útoku místní buržoasie a elementů fašistických, které začínaly stále výrazněji působit.

Za tři léta se nad Evropou nahromadily hrozivé mraky nové světové války. Hitlerovské Německo už neukryvá své plány. A také nikdo, kdo dovede střízlivě myslit, nemá nejmenší pochybnost o tom, že po Rakousku a Československu hitlerovská masina zhrábne Poľsko. Jako odpověď na tuto skutečnost ukazuje se brutální umlčování polských komunistů a preparuje se mýtus o velmoci, který měl omluvit tehdejší zahraniční politiku. Jedině to se naučila buržoasní třída, že přenesla na své území metody fašistických sousedů jak zacházet s vlastní dělnickou třídou. Kordony police krvavě rozháněly májové pochody.

Hitlerovský vpád do Poľska a zářijová porážka ukázaly celému národu celou hloubku krátkozrakosti a egoismu vrstev a politických stran, které řídily Poľsko v údolí mezi I. a II. světovou válkou. Jejich reakční vnitřní a zahraniční politika rozhodla o společenské slabosti a také o ekonomické a vojenské bezmoci Poľska, způsobila úplnou opuštěnost země tváří v tvář po zuby uzbrojenému uchvatiteli. Draze za to zaplatil celý národ.

Po letech barbarské hitlerovské okupace, která si vyžádala milióny obětí, zničila pracovní a kulturní výsledky úsilí mnoha pokolení — přišel konečně 1. máj 1945. V necelý rok dříve se uskutečnil historický převrat v životě polského národa. Poľsko se znovuzrodilo v nezávislosti jako stát pracujícího lidu, jehož základy jsou podepřeny rovností společenskou — nastoupilo cestu socialistického vývoje.

Byl to první optimistický 1. máj, který oslavoval polský lid a jeho ozbrojené rameno — obrozené Poľské vojsko, které přímo z defilády šlo společně se Sovětskou armádou do boje, aby na ruinách Berlina vztyčilo bíločervený prapor Poľské lidové republiky.

Nadšení, které doprovázelo první dny svobody, by nenašlo porovnání v historii státu. K znovuvýstavbě bylo nutno přistou-

pit od nuly, vykonat velmi mnoho, země bude dlouho léčit své rány, ale všichni věděli, že polský národ pracuje na svém a pro sebe.

Politickou stranou, která ukázala novou cestu rozvoje Poľska, která vedla národ v jeho boji o osvobození a výstavbu socialismu — byla marxisticko-leninská Poľská dělnická strana, a dále, po sjednocení roku 1949 PPR s obrozenou na základě tradic socialistické levice PPS — Poľská sjednocená dělnická strana.

Z iniciativy PPR a za rozhodující věšiny jejího aktu byly uskutečněny základní společenské reformy: reforma zemědělská, jejíž výsledkem byla likvidace majetku velkostatkářů a miliony drobných zemědělců obdržely půdu, znárodnění průmyslu a odevzdání do rukou národa rozhodnou pozici v hospodářství. Byla uskutečněna široká akce osídlení západního území a v průběhu následujících let bylo realizováno obrovské předsevzetí znovuvýstavby a výstavby země v měřítku dosud nevidaném. Tato realizace zásadně změnila hospodářský potenciál a společenskou tvářnost měst a venkova. Začala se bouřlivá expanze osvěty a kultury. Byl uskutečněn hluboký převrat v cítění a nazírání té části veřejnosti, která na začátku se stavěla k lidové vládě s určitou rezervou. Upevnil se hluboký patriotismus k lidové vlasti.

Historie uplynulých let lidového Poľska dokázala, že v současných podmínkách pouze socialistický systém otevírá národům cestu ke stálemu hospodářskému, vědecko-technickému a kulturnímu pokroku. Pouze na základě socialismu se podařilo pozvednout zemi z následků válečného zničení a ze zaostalosti, zajistit její nezávislost a spravedlivé hranice a nastoupit cestu k lepšímu příštímu národa. Na základech socialismu se tvoří nové vztahy mezi národy a státy, které jsou podloženy proletářským internacionismem, vzájemnou pomocí, spolupráci a bratrstvím. Tyto zásady jsou také základnou vzájemných vztahů lidového Poľska se Sovětským svazem, s Československou socialistickou republikou a dalšími socialistickými státy. Jsou zárukou nezávislosti a suverennosti naší země, jedním z nejskutečnějších činitelů její síly a úspěšného počínání, snah o upevnění míru a zabránění nové válce, které jsou podloženy zásadami mírového soužití států s různým společenským zřízením.

21. MÁJA
XIII.
SJAZD
KSC

V neděli, 17. apríla vo všetkých krajských mestach skončili stránické konferencie, na ktorých boli zvolené nové výbory, ako aj delegáti na XIII. sjezd Komunistickej strany Československa. Sjazd sa začne 21. mája. Prezident A. Novotný na konferencii v Prahe povedal, že hlavnou úlohou stránickej práce v Československu je urýchlenie tempa rastu národného dôchodku.

Poukazujúc na rastúce nukleárne a politické ambicie NSR, prezident A. Novotný povedal: „Máme vážne dôvody, aby sme na dnešnú politickú situáciu v Západnom Nemecku hľadeli s nedôverou. Práve preto pozdvihujeme našu obranyschopnosť tak vnútrostátnymi roz hodnutiami, ako aj zabezpečením jej našim spojenectvom so Sovjetským sväzom a inými socialistickými krajinami, členmi Varšavského paktu“.

175.
VÝROČIE
ÚSTAVY
3. MÁJA

Tento rok pripadá 175.-výročie schválenia Štvrorročného sejmom ústavy 3. mája oficiálne pomenované vládnou ústavou. Ústava rušila delbu na Litvu a Korunu, a tým spôsobom vytvárala jednotný štát. Prijímalá zásadu suverenity národa, zavádzala delbu štátnej moci a dvojizbový parlament. Upevňovala výkonnu moc a rušila oslavene slábec ké liberum veto — nedovolujem, ktoré pri dosiaľ platnej zásade jednohlasnosti pri schváľovaní uznesení umožňovalo zrušenie sejmu jedným poslancom.

Udržujúc privilegované postavenie Štachy ústava robiela priečom odberajúc magnátom rozhodujúce vplyvy na centrálné a územné riadenie krajiny a odovzdávajúc ho strednej Štachte. Zároveň priniesla čiastočnu rovnoprávnosť meštanom zaistujúc im osobnú slobodu a právo zastávania úradov. Pomerne najmenej zmen zavádzala pre zlepšenie postavenia dediny. Udržala poddanstvo avšak obklopila se-

Veľkopolská zem bola v tých súrovoch časoch jednou z najmohutnejších pevností, ktoré bránili územiu vznikajúceho poľského štátu a zároveň celého slovanstva pred germánskymi vpádmi z Brandenburskej marcie. Odtiaľto tiahli zástupy poľských rytierov a všeobecne mobilizácie na vitazne bitky pod Głogów, pod Cedyniu, pod Grunwald a Gdansk.

Foto: K. JAROCHOWSKI

Úplne doceňujeme historický význam krstu Mieszka I., bol to v tom čase významný akt, ktorý mal veľké politické dôsledky. Jednotná viera upevnila vtedy štát Piastov, kresťanstvo ako štátne náboženstvo prispelo vtedy k zjednoteniu štátu, zavalo nemecky „Drang nach Osten“ možnosti ulúpiť slovanské územia pod zámiencou šírenia kresťanstva.

Tisícročie poľského štátu sa veľmi užko viaže s tisícročím krstu Mieszka I. Nie je preto možné klásiť proti sebe tradíciu počiatkov zjednotenia poľského štátu s tradíciou počiatkov kresťanstva. Čas cirkevnéj hierarchie sa však v praxi snaži stavat proti sebe cirkev a štát a jubileum poľského štátu nahradil jubileom katolíckej cirkvi v Poľsku.

Foto: CAF

Novým 5-ročným plánom otvárame nové tisícročie Poľska. Vnášame so sebou bohatu nálož historických skúseností a skúseností z našej vlastnej práce. Budujeme našu budúcnosť a budúcnosť našej vlasti na neochvejnéch základoch socialistického zriadenia, na veľkých ideologicko-morálnych hodnotách, ktoré pričinením našej strany — Poľskej zjednotenej robotníckej strany — spájajú všetky tvorčie sily národa vo Fronte Národnej Jednoty pri všeľudských ideáloch socializmu, slobody a mieru.

Volebná kampaň v miestnych skupinách Československej kultúrnej spoločnosti sa rozhýbal. Doteraz v Štvrtine miestnych skupín a OV boli zvolení nové výbory a delegáti na celostátny sjezd. Preto je ešte priskoro na hodnotenie volebných schôdzí. Môžme však už dnes, na základe relácií našich korespondentov a z priamych stretnutí, pokušiť sa o zhodnotenie prvých dojmov.

DISKUSNÝ PRÍSPĚVKOV

Tak referáty ustupujúcich výborov, revizných komisií, ako aj výpovede diskutantov celkovej správnej nasvetlujú výsledky práce a zároveň nedostatky organizácej a kultúrnej pôsobnosti ČSRS. Ale stáva sa tiež, že diskusia niesha do hľbky a zoskujuje sa len na druhoradých záležitostiach, ktoré napriek tomu, že majú svoj vplyv na bežnú prácu miestnej skupiny, predsa nevytyčuje plán práce pre nový výbor a nemôžu ozbrojiť delegátov na sjezd konkrétnymi a spravnými návrhmi. Pokusme sa pozastaviť na niekoľkých záležiostiach.

Mnohí činitelia vravia o účasti Spoločnosti na oslavách Tisícročia poľského štátu. Na tomto mieste nie je treba nikoho presviedčať, že je to prvorada záležitosť v terajšej práci Spoločnosti s hlbokým politickým a spoločenským obsahom. Súčasne však príliš malo sa ešte vráviť o našich vlastných výsledkoch o tom, že výsledky dvadsaťročia Ludového Poľska majú obrovský význam na pozadí tisícročných dejín a sú základom našho štartu do lepšej budúcnosti, ktorá nie je hmlia-

stá, ale črtá sa v konkrétoch 5-ročného plánu a v perspektive budúci rokov.

Príliš málo si tiež uvedomuje, že v tisícročiu na ktoré pracovali mnohé pokolenia stierali sa rôzne prúdy a preto mali by sme z neho čerpäť len to, čo bolo a je nám najbližšie, to čo pripravilo predpoved pokrodu, hlboko ludský humanizmus a starostlivosť o osud každého jednotlivca a nielen vyvolenej vŕstvy vraj reprezentujúcej celý národ, a v skutočnosti žijúcej z jeho práce a sú. Predsa nie predstaviteľia Šlacheckého a neskôr burzozáneho Poľska boli pohružení do feudálneho poddanstva, nie oni pripravili najväčšie obete v boji za nezávislosť a nie oni bojovali o sociálne oslobodenie pracujúcich. Pripravme si tiež aj to, že nie oni, museli masovo emigrovať až za oceán, aby tam hľadali kúsok chleba. Práve preto, to všetko čo ziskávame vlastným úsilím, tvorivo každodennej prácou nemôžu narušovať spiatočné hľasy ktoré sa pokúsajú o popieranie našich socialistických vydobytkov a zastúpenie ich protištátnymi a burzozázymi heslami.

Práve tieto akcenty mali by dominovať v diskusiach na našich predvolebnych schôdzach, ktoré sa zbiehajú s obdobím oslav tisícročných dejín. Taká diskusia da do rúk našim sjezdovým delegátom, predovšetkým tým mladším najlepšiu argumentáciu, lebo taku, ktorá pramení z našich vlastných skúseností a este namáhavého, ale zároveň stále lepšieho života.

Každej organizácii je potrebný poriadok, ako aj stále zlepšovanie prevádzanej pôsobnosti, tak isto aj našej Spoločnosti. Preto je

správne, keď diskutanti upozorňujú na prehľbovanie organizačnej práce. Väčšina výpovedí vravela o upevnení úlohy výboru miestnej skupiny a jeho úzšieho spojenia s členmi. O systematickom organizovaní schôdzi za účasti všetkých členov, informovaní ich o plánoch a práci miestnej skupiny, ústredného výboru, ako aj takéj delby úloh na aktív, aby každý mal pridelenú konkrétnu úlohu a hľásil celku, ako ju plní.

Na Spiši navrhovali asi správne, aby schôdze obvodného výboru konali sa po každýkrát v inej miestnej skupine. O tomto návrhu bolo by dobre pouvažovať aj na Orave.

Na tomto mieste je však treba sponušniť, že popri týchto správnych hľasoch ešte príliš mnohí diskutanti obmedzujú sa len na samotné vypočítávanie potrieb a nedostatkov, bez poukazovania, ako vzniknuvšiu situáciu vlastnými silami napraví, kde je potrebná pomoc obvodného výboru a kde pomoc ústredného výboru. Nechcem tým vôbec povedať, že tie alebo iné potreby nie sú pocitované menšinou. Avšak musíme súhlasit s tým, že ich suché vypočítávanie, alebo čo je ešte horšie obmedzenie diskusie len na to, plne nezobrazuje bohatú problematiku Spoločnosti. Zubuje to tiež návrhy do ďalšej práce volených výborov miestnych skupín, a už celkom iste neodzrkadluje možnosti a záujmy členov ČSRS. A predsa vieme, že tak nie je a preto na schôdzach našich miestnych skupín a obvodných výborov mali by sme viac pozornosti venovať tejto otázke. A to tým viac, že diskusia a vyplývajúce z nej návrhy predložia delegáti na sjezd

a stanu sa smernicami do ďalšej práce Spoločnosti.

Iný príklad. Vefá sa vraví o ďalšom rozvíjaní kultúrnej činnosti, aktívnejšej práci kultúrnych inštruktorov Spoločnosti, výbere patričného reportéra, zásobení potrebným náradím a nástrojmi ochotníckych súborov a kapeli. O obklopení súborov väčšou ako doteraz starostlivosťou a najmä o nutnosti systematického školenia a inštruuovania kultúrneho aktív a členov ochotníckych súborov. O tom, že Spoločnosť opäť malia by prevádzka osvetovú prácu. Správne sa upozorňuje na nutnosť zrýšenia finančných nákladov spojených s touto pôsobnosťou. Popri tom sú však možnosti riešenia celej rady záležitostí bez očakávania na finančnú pomoc. Napríklad školenie a inštruktáz kultúrneho aktív. Práve tu — sú asi predpoklady zapojenia našich vedúcich súborov do kurzov organizovaných kultúrnymi inštitúciami okresu a vojvodstva. Sú tiež možnosti, po ktorých je treba siahnúť, ako školenia a inštruktáz prevádzkané odborníkmi, ktorých má k dispozícii každý Okresný dom kultúry, ako aj organizovanie rezortom kultúry zvláštnych kurzov pre Spoločnosť. Vyžaduje si to však istu iniciatívu aktív Spoločnosti, ako aj prejednacie rýchlo otázok s patričnými kultúrnymi orgánmi a spoločné spracovanie plánov tejto práce.

Stalo by tiež, že poslušné, nadviazané spolupráce s osvetovými inšpektorátmi okresných a snad aj vojvodských kuratérii za účelom organizovania a vedenia kurzov českého a slovenského jazyka pre dospelých a mládež.

S vedením okresných knihovní je tiež nutné prejednanie otázky požiadaviek menšiny zásobenia pôvodnou českou a slovenskou literatúrou obecných knihovní. Akо vidíme ani tieto záležitosti nemali by finančne zatažovať len Spoločnosť. Samozrejme jedna sa o to, aby všetko nekončilo len na návrchoch, ale je treba za spolupôsobnosť patričných inštitúcií, orgánov, Spoločnosti a vzajomného vychádzania si naproti, dosiahnuť kladné výsledky. Pri riešení týchto záležitostí pre aktív Spoločnosti mala by byť nápomocná vecná diskusia na volebných schôdzach miestnych skupín a obvodných výborov.

Bolo by tiež dobré, aby diskutanti pouvažovali čo členovia a aktív Spoločnosti môžu urobiť vlastnými silami, verejnou prácou. Možnosti sú rôzne a majú nemalý vplyv na pozdvihnutie úrovne činnosti Spoločnosti. V jednej miestnej skupine môže to byť oprava klubovne, v inej pomoc pri zadovážení televízora alebo hudobných nástrojov a ešte v inej urobenie vlastnými silami potrebných vitín, lavíc alebo stolov pre klubovníu i iná verejná práca pre miestnu skupinu. Určite takto chápána spoločná práca, ktorá sa môžu aktívne zúčastňovať všetci členovia miestnej skupiny zanecha po sebe trvalé stopy priamo v miestnej skupine, prispeje k obnoveniu organizačného a kultúrneho života celej Spoločnosti. Preto je hodno pamätať i na tie to záležitosti v priebehu volebnej kampane a každodennej práce všetkých ohniv Československej kultúrnej spoločnosti.

ADAM CHALUPEC

XXIII. sjezd rozvinul zásadní myšlienky a smery formulované již na plenárnom zasedaní ÚV KSSS v březnu 1965. Generálne lze říci, že se predpokládá v letech 1966 — 1970 zvýšení globálni zemědělské výroby o 25% ve srovnání s predcházející pětiletou.

Z MATERIALU XXIII. SJEZDU KSS

ZA DALŠÍ ROZVOJ SOVĚTSKÉHO ZEMĚDELSTVÍ

To znamená že v strukture jednotlivých plodin a jejich vývojových smerech za účelem dosažení predpokládaného vzrostu zemědělské výroby je nutno zvýšiť výnos obilovin o 37 mil. tun (v letech 1961 — 1965 skĺzene obnášela 130 mil. tun — v nové pětiletce musí činit pries 167 mil. tun). Předpokládá se také rozšírení pěstování cukrovky — 80 mil. tun, to je o 21 mil. tun viac než v uplynulé pětiletce, u masa zvýšení na 11 mil. tun

ve srovnání s 9,3 mil. tun v minulé pětiletce, atď.

Program dalšího rozvoje zemědělství v SSSR je celkově reálný. Pro realizování tohto programu jsou zajištěny potřebné finanční prostředky. Pouze na výstavbu a na technické zařízení je pamatovalo částečku 41 miliard rublů čili dvakrát více, než v minulé pětiletce. Zemědělství obdrží 1.800 tisíc traktorů, 1.100 tisíc nákladních automobilů a vic než 500 tisíc kombajnů. Bude zvýšena také dodávka elektrické energie pro zemědělství vic než dvojnásobně.

Netuno zdôraznit, že tak mohutný program rozvoje zemědělské výroby směřuje k zásadnímu cíli, a sice zlepšit životní podmínky sovětského lidu. Dúchody kolchozníků se zvýší o 40%, kromě zisku ze záhumenek. Navrhuje se také zavedení stabilní měsíční mzdy pro kolchozníky a jejich penzijní pojistění bude přizpůsobeno pojistění dělníků jiných odvetví národního hospodářství.

Za účelem zvýšení výnosu obilovin

byl naprogramován rychlý rozvoj chemizace zemědělství, to znamená zvýšení dodávek minerálních hnojiv, a intenzívni chemická výroba s hmyzem. Ponávadž na plnění těchto úkolů nemály podíl bude mit věda, bylo také hovořeno o nutnosti agrotechnického průzkumu půdy, který je hlavní podmínek racionalního hnojení. Byla žádána stabilizace agrotechnických služeb, rozšíření sítě laboratorií a zakvalitníní jejich práce. Zdůrazněno rozšíření zlepšování půdy rašelinou, zvláště jalovou.

Diskutováno také o nutnosti lepšího hospodaření se semeny, jak ze strany produkce kvalifikovaných semen, tak také větších dodávek těchto semen pro slabší kolchozy. Měl jsem možnost osobně si poslehnout různé názory na tuto otázku, když jsem byl koncem minulého roku v Sovětském svazu. Předseda kolchozu "Lenin" ve lvovské oblasti s. Szwed zdůrazňoval, že kromě nejdůležitější otázky dodatečných prostředků přidělovaných na další rozvoj ze-

mědelské výroby, velký význam má skutečnost, že se u kolchozníků probudila iniciativa a zájem o zlepšování této výroby. Byly například vytvořeny dodatečné impulsy tím, že bylo kolchozníkům umožněno udržovat ze své záhumenky jednu krávu, 2 telata, 3 ovce a neomezené množství drůbeže. Kolchoz "Kirov" nedaleko Moskvy vystoupil s návrhem, aby byly vytvořeny stálé svazky a mezikolchozní kooperace v odvětvích jako je např. prodej zemědělských výrobků, výmena kvalifikovaných semen, zásobování atď. V souvislosti s tím byl podán návrh na utvoření mezikolchozní organizace, která by převzala tyto úkoly.

V diskusi se vyskytly také návrhy, aby zaměstnanci kolchozů měli dny volné a dovolené tak jak všichni pracující v Sovětském svazu.

Lze tedy říci, že XXIII. sjezd ocenil a přihlídl k tomu hlasom prostých pracujících občanů Sovětského svazu, jejichž cílem je urychlení zlepšení situace v zemědělství.

D.P.

dliakov starostlivostou práva a krajinskej vlády, čo umožnilo intervenciu súdnych a administratívnych úradov.

Bol to prvý krok v realizácii sociálnych reform prevenčnej v tých podmienkach vnitorných bojov a vonkajšieho ohrozenia a bola dielom vlasteneckých síl strany zoskupenej okolo ideologickej strediskej tzv. kollatážskej výhni ku ktorej ku koncu sejmovej kadencie priblížil sa kráľ Stanislav August a časť pôvodných sil opozície.

Hlavným protivníkom reform bol konzervatívny magnacko-hetmanský tábor, ktorý svoje záujmy videl v udržaní bezvlády magnackej oligarchie. Necúvol pred vyuvoľaním bratovražedných bojov a povolania na pomoc cudzích vojsk známej ako zradný akt Targovicej konfederácie. Spôsobilo to zrušenie už v polovici roku 1792 reformiem zahrnutých ústavou a v kročenie do Poľska vojsk cárovnej Katariny II.

PO STOPÁCH SLIEZSKÝCH POVSTANI

45. rokov uplynulo od vlastneckého činu sliezského ľudu, ktorý pochytal zbraň proti germánskym okupantom. Vo výročie III. sliezského povstania, na pamätku vernosti tradiciam a oddanosti tisícročnej dejinám poľského národa na Hore sv. Anny — v oposisku vojvodstve — konala sa veľká manifestácia obyvateľov Sliezska za účasti predstaviteľov štátnych orgánov a účastníkov dvojuročných studentských pretekov „Po stopách sliezských povstani“.

Zúčastnili sa jej tiež veteráni sliezskych povstani, ktorí vraveli o povstaleckých bojoch a bitkach ako aj o národných a spoločenských aspektoch ozbrojeného povstania sliezského ľudu. Počas manifestácie do urny položili z Hory sv. Anny zem, ktorá bude zamučená do pomnika povstaleckého činu v Katowiciach.

Práve tu, v Katowiciach, v dňoch 2. a 3. mája budú sa konať ústredné slávnosti a veľké vlastenecké manifestácie spojené s historickým výročím prepuknutia najväčšieho a najmasovnejšieho sliezského povstania.

ZAČALO PREDSJAZDOVÉ OBDOBIE

ZO ZASADNUTIA PLÉNA ÚSTREDNÉHO VÝBORU ČsKS

Plenárne zasadnutie ústredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku uzneslo sa dňa 27. marca na zvolaní celoštátnego sjazdu ČsKS t.r., ako aj schválené hlavné smery práce všetkých obvodných výborov a miestnych skupín Spoločnosti na predsjazdové obdobie. Vo všetkých obvodných výboroch a miestnych skupinách majú byť prevedené voľby nových výborov, revíznych komisií a delegátov na celoštátny sjazd. Plenárne sa uzneslo na voľbe jedného delegáta na 50 členov ČsKS.

Zasadnutia pléna zúčastnili sa členovia hlavnej revíznej komisie ČsKS ako aj predstaviteľia: KW PZPR v Krakove súdr. Jerzy Mardyla, prezidia WRN s. Stefan Wiernek a prez. MRN v Krakove s. Wiesław Batko.

Zasadnutiu predsedal Ján Molitoris predseda UV. Referát o výsledkoch práce ČsKS za obdobie trojročnej kadencie obsahujúci zároveň smernice činnosti na najbližšie obdobie predniesol Bronislav Knapčík tajomník UV.

Plénium minútou ticha uctilo pamätku zosnulého Andreja Szypku býv. predsedu MS ČsKS v Lapszoch Nižnych prvého predsedu býv. Spoločnosti Slovákov na Spiši a Lukáša Karnafla býv. predsedu MS ČsKS v Lipnicy Wielkiej. Zosnuli v priebehu svojej dlhoročnej pôsobnosti zaslúžili sa o rozvoj býv. organizácie slovenskej menšiny na Spiši a Orave, a Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku.

Diskusie na pléne zúčastnili sa o.i.: Augustyn Bryja člen prez. UV, kultúrny inštruktor Obv. výb. na Spiši, Adam Chalupec člen prez. UV, šéfredaktor časopisu Život, František Chalupka člen UV, predseda MS v Nowej Bialej, Ján Kovalík podpredseda UV, predseda Obv. výb. na Orave, Walenty Krzysztof člen UV, predseda MS v Krempachoch, Ignác Nižník člen prez. UV, člen Obv. výb. na Orave, Vojtech Pivovarčík člen UV, predseda revíznej kom. Obv. výb. na Spiši, Milan Sebastian člen UV, predseda MS v Czarnej Górze, Andrzej Szoltys predseda hl. rev. kom., predseda MS v Lapszoch Wyżnych, Anton Sperka člen UV, podpredseda MS v Lipnicy Wielkiej.

ZHODNOTENIE ČINNOSTI

Tak referát ako aj diskutanti hodnotiac trojročné výsledky práce Spoločnosti súčasne obšírne analyzovali požiadavky a záujmy členov ČsKS v oblasti kultúrno-osvetovej, ako aj fažkosti, vyskytujúce sa počas realizácie vytýčených úloh. Prihlasovali návrhy do budúcej práce.

Zdôrazňujúc značne výsledky Spoločnosti v kultúrnej práci, diskutanti zároveň vyzdvihovali nutnosť pokračovania a prehľadania rôznorodých form prác, ktoré náhľadzajú svoj výraz v záujmoch a požiadavkach menšiny. Sú to predovšetkým ochotnícke súbory piesni a tančov, hudobné súbory a kapely, divadelné krúžky, klubovne a kluby. Ďalej také formy práce ako organizovanie prednášok, problémových kursov spojených s výučbou českého a slovenského jazyka a iných, ktoré pre obmedzené finančné možnosti neboli v dostatočnej miere obsiahnuté v pôsobnosti Spoločnosti. Učastníci pléna vyzdvihovali nutnosť väčšieho ako doteraz prihlásenia na takých oslavách ako: Dni významnosti 8. a 9. mája, Deň kultúrneho činiteľa 15. mája, Ľudový sviatok 29. mája, 22. júla a iných. Aby sa zúčastnili takých podujatí, ktoré budú súčasťou tohto ročného Dňa osvet, kníh a tlače, ako — stretnutia s dôstojníkmi WP, kombatantom poslednej vojny, kultúrnych a verejných činiteľov s obyvateľmi vidieka.

Plenárne akceptovalo návrhy Obv. výb. Spiša a Oravy týkajúce sa vyznačenia a prihlásenia ochotníckych súborov Spoločnosti do účasti na kultúrnych podujatiach organizovaných Okresným výborom kultúrnych podujatí Tisícročia Poľska v Nowom Targu. Nasledujúce súbory boli prihlásené do dispozícií tohto výboru:

— súbor piesni a tančov z: Krempach, Lapsz Wyżnych a Nowej Bialej,
— hudobné súbory z: Harkabuza, Jablonky, Kacwina, Krempach, Lapsz Wyżnych, Piekielnika a Podwilka,
— dychové kapely z: Jurgowa, Krempach, Lapsz Nižnych, Lapsz Wyżnych a Nowej Bialej,
— divadelné krúžky z: Krempach, Lapsz Wyżnych, Łapianki, Niedzice, Nowej Bialej a Podśarnia.

SMERNICE PRE MIESTNE SKUPINY A OBVODNÉ VÝBORY

V PREDVOLEBNEJ KAMPAÑI

V hodnotení pléna neobvyklé dôležitosť otázkom pre činnosť Spoločnosti, je pozdvihnuťe na vyššiu úroveň organizačnej a kultúrno-českej práce všetkých obv. výborov a MS ČsKS. Aktív Spoločnosti diskutoval na volebných schôdzach prácu svojich obv. výb. a MS, mal by ju dôkladne analyzovať, vecne hodnotiť výsledky a objektívne poukázať na záporné javy, určiť spôsoby ich odstránenia, spracovať také smery pôsobnosti, ktoré vo svojom obsahu budú spájať činnosť v kultúrno-

osvetovej oblasti so spoločenskými i hospodárskymi úlohami kladenými celej verejnosti a všetkým organizáciám na vidieku i v mestách.

Tak hlboko chápaný a v praxi realizovaný ob-sah činnosti Spoločnosti, určite splní dôležitú úlohu v kultúrno-osvetovom, verejnom i ekonomico-hospodárskom živote v oblasti obývanej slovenskou a českou menšinou a dokonca upevni organizáčny život samotnej Spoločnosti, ešte viac ho spoji s členmi, so všetkými obyvateľmi v meste kde bývajú. Preto je to jedna z prvoradých úloh vytýčených plénom.

Počas diskusie o kultúrno-osvetovej práci na volebných schôdzach, aktív Spoločnosti mal by obratiť väčšiu ako doteraz pozornosť na jej vše-strannejšie rozvinutie a na vyššiu úroveň. Preukazat starostlivosť vo výbere reportáru pre rôzne ochotnícke súbory v opredí o pokrovové ľudové tradície, obohatiť prácu klubovní a klubov ČsKS. Patriene hodnotiť úlohu a význam, ktorú má pre Spoločnosť široké kolportovanie časopisu Život a úzka spolupráca s ním širokého aktívou korešpondentov. Prihliadnúť v pláne kultúrno-osvetovej pôsobnosti k iniciovaní, organizovaniu a spolupôsobeniu v takých formách práce ako riadenie populárno-vedeckých kurzov, prednášok a pohovorov, výučbu českého a slovenského jazyka, oboznamovanie sa s literatúrou a inou súčasnou tvorbou, až aj organizovanie stretnutí členov ČsKS s predstaviteľmi terénnych národných výborov, verejnými a hospodárskymi činiteľmi, tvorcami.

Samozrejme nemôže tu platíť jednotný recept pre všetky obv. výb. a MS. Iné sú podmienky v Zelove, iné v Strzeline alebo Kucove a ešte iné na dedinkach Spiša a Oravy. Preto plán práce obv. výb. a MS mal by byť prispôsobený ich možnostiam, požiadavkam konkrétnej obce, ktorá najlepšie pozná svoje záujmy.

NÁVRHY A KOMISIE

Aby všetky návrhy prihlasované na volebných schôdzach našli svoje odzrkadlenie v sjazdovej problematike, aby boli starostlivo analyzované a predložené k zhodnoteniu na sjazd, ktorý vytýčí program ďalšej činnosti Spoločnosti, a tiež, aby bola zabezpečená organizačná príprava sjazdu, plenárne sa rozhodlo povolať sjazdovo-programovú komisiu pri ústrednom výbere. Riadením celku prác komisie plenárne poverilo J. Molitorisa predsedu UV.

Komisia má dve podkomisie: sjazdovu — pod vedením tajomníka UV B. Knapčíka, ktorý súčasne bude plniť funkciu organizačného vedúceho sjazdu a programovu podkomisiu. Plenárne zvolilo členov celej sjazdovo-programovej komisie (mena uvádzame v alfabetickom poradí):

1. Augustyn Bryja Lapsze Wyżne
2. Józef Bryja Nowa Biala
3. Adam Chalupec Varšava
4. František Chalupka Nowa Biala
5. Andrzej Gombas Jurgów
6. Vladimír Hess Lublin
7. Piotr Kakot Gęsiniec k/Strzelina
8. Ján Kovalík Zubrzyca Dolna
9. Jan Krzysik Krempachy
10. Jan Magiera Kacwin
11. Lídia Mšalová Piekielnik
12. Ignác Nižník Jablonka
13. Helena Nowakowá Jablonka
14. Ján Ondica Zubrzyca Dolna
15. Milan Sebastian Czarna Góra
16. Andrzej Szoltys Lapsze Wyżne
17. Vilém Tomeš Zelów

Zároveň plenárne obracia sa na všetkých aktivistov a členov ČsKS, obv. výborov a miestnych skupín, aby odovzdávali prihlásené návrhy priamo na ústredný výbor alebo do rúk členov zjazdovo-programovej komisie.

Foto: M. KASKIEWICZ

Ríkal jsem mu "smutný". Ne, že by to byl pes s melancholickými sklonami, ale náhoda tomu chtěla, že jsem ho poprvé spatřil v drátěném boxu psího nalezince, od kud se nepřítomně díval na chodbičku, zatímco jeho kolegové žadonili o pohlazení, vrhali se proti drátěnému pletivu a tiskli se k němu, aby se ocitli co nejbližše lidské ruky. On jediný zůstával ležet na betonové podlaze a jeho oči pluly v dálce, ve světě psích vzpomínek. Hlavu si položil mezi přední tlapy a člověk měl dojem, že čeká na někoho velmi určitého, někoho, jehož obraz nevymazaly ani tři neděle osamocené.

Zastavil jsem se před boxem a pes jen na zlomek okamžiku zaostřil pohled a nepatrne napřímlil slechy, ale vzápětí se opět díval mimo mě, jen o poznání smutnějším výrazem.

Rekl jsem: "Co ty smutný..."

Pes zbystril pozornost. Zdálo se, že mu slovo "smutný" něco připomnělo.

SMUTNÝ

VЛАДИМИР
КЛЕВІС

"Smutný", opakoval jsem a pes zabouchal ocasem o podlahu, pak se zvedl, protáhl a pomalu a zkoumavě se přiblížil k drátěnému pletivu a upíral na mě velké moudré oči, jako by očekával ještě něco více, doprovězení významu, kterému rozuměl jenom on.

Díval jsem se na toho šedočerného vlčáka a říkal: "smutný, smutný..." a pes nakláňel hlavu, jako by se zvuk slova šířil jen v nakloněné rovině.

Krátce, Smutný putoval onoho dne do ulic a kupodivu to bral jako samozřejmost a já byl blízko přesvědčení, že slovo "smutný" bylo heslem, na které celou dobu čekal. Poslušně běžel vedle mne, jen občas se po mně letmo podíval, snad se chtěl přesvědčit že nesní, že už není v drátěném boxu, že je to všechno pravda.

Byl to moudrý a poslušný pes.

Až jednou.. Vlastně to začalo už mnohem dříve, ale já tomu nevěnoval pozornost. Kdykoliv jsme totiž míjeli některou hospůdku, Smutný zneklidněl, zpomaloval, kládal tlapky jako by šlapal po horké půdě a větril a neklidně se po hospůdce ohlížel. Pak se to ale stalo. Byl dusný letní večer, dvere té hospody byly otevřené a valily se z nich chuchvalce cigaretového kouře a pach piva a guláše.

Smutný se zastavil.

"Co je?" řekl jsem.

Nevnímal mě a pak jako ve stavu námešnosti se pomalu vplížil do výčepu.

"Smutný, k noze!" vykřikl jsem.

Byla to bezvýsledné a pes už byl uvnitř a ztratil se mezi stolkami. V té chvíli jsem

si musel vzpomenout na tu jeho mánii s hospůdkami. Vrazil jsem do výčepu, chlapíci popijeli, hráli mariáš, jak už to ve večerních hodinách v hospodě bývá. Koukám, pes nikde.

"Smutný!" zavolal jsem.

"Jestli hledáte toho čokla, tak je támhle lenc pod lavicí."

Opravdu, provinile na mě hleděl, byl zalezlý v koutě pod dubovou lavicí a hlavu vystrkoval jen mezi nohavicemi strejců, kteří pivářili.

"K noze!"

Ani se nepohnul.

Zatracený psisko!

"Je to jeho flek", řekl chlapík v montérkách.

Zatvářil jsem se nechápavě.

"No, je to jeho flek!" opakoval.

"Pojď, Smutný," přemlouval jsem psa.

"Tak ho přece hernaž nechte, když je to jeho flek. Jak se bude zavírat, tak vodtahne sám. To je hotový, tomu vězte."

Tady někde začinal klíč k minulosti toho psa.

"Von je vám to děsně smutnej pes," řekl chlapík, když se dlouze napil. "Ze sesmútnej čokl, žejo?" dodal a platilo to Smutnému pod lavicí a Smutný zabouchal ocasem a našpicoval uši. Právě jako tenkrát v psím nalezinci.

"Tak se, mladej, přece posaďte," řekli mi.

"No jak chcete, já jenom, že ten pes je divný zvíře, to vám teda povím."

Posadil jsem se a dal si pivo.

Chlapík si odpočítal čárky na tácku.

"Tak ještě šestou, abych nekulhal na jednu nohu, žejo, pane Filipku."

Dostal šestý půllitr, napil se a vzdychl.

"Holt to s Frantou vzalo za špatnej konec."

Vzdychl a zase se napil.

"Von ten pes byl zvyklej, že sem s Frantou chodil každej večir, no. Vy ste Frantu asi neznal, bodejt, neznal, ale to je fuk, ten pes, jak říkám, byl na to zvyklej."

Začínal jsem chápat.

"Jak povídám, ale potom to s Frantou vzalo za špatnej konec, tak nějak najednou, jenže, nebudeš tomu teďkonc věřit, ten pes sem chodil furt a vždycky na to svý místo jako teď. Tak sme ho nechali, protože ten čokl vám byl děsně smutnej a my nikdá neměli to srdečko vyhnat. Každej holt máme něco, ne?"

"Jo," řekl jsem a natáhl ruku k Smutnému. Olízl mi dlaň.

Seděl jsem a popíjal pivo a pak se připozdilo a chlapíci se začali zvedat, tak jsem zaplatil a Smutný vstal a otřepal se a upíral na mě oči a čekal, co bude dál a tvářil se, jako by bylo všechno v nejlepším pořádku.

Sí jsme domů tmavými ulicemi a v té naší pelášil Smutný nedočkavě napřed.

Bude to znít divně, ale do té hospůdky jsem od toho dne často zacházel a Smutný si vždycky spokojeně zalezl pod dubovou lavici a jenom koulel očima a já si dal pivo a chlapíci říkali, abych si s nimi hodil partičku, když už je Franta na pravdě boží a ještě říkali, že ten pes je stejně divný zvíře.

chodcov si určite nič nevšime a pomaly sa už nik nezamysli nad tým, načo tu kto kedy postavil dvoch liatinových trpaslíkov do podjazdu.

Do tohto domu ma zavedol profesor Andrzej Országh z katedry chemické technologie na Varšavské univerzite. Áno, mal som šťastie. Profesor Andrzej Országh je potomkom Országhovcov, ktorí mali vo Varšave kedyś obchodný dom.

Boli to skutoční milionári a možno dnešný človek ani nebude chcieť uveriť, že by v minulom storočí boli Slováci milionári, keď na Slovensku panovala bieda. A predsa je to tak. Nejeden Slováčik pobral sa vtedy do sveta a vo svete prišiel k imanu, ibaže žiaľ väčšina z nich zabudila na svoj slovenský pôvod a zakrátko splynula s prostredím. Nie tak Országhovci.

V literárnom archíve Matice slovenskej sa zachovalo niekoľko dokladov o národoveckej činnosti varšavských Országhovcov.

V máji 1893 posielajú Országhovci list, v ktorom prosia o materiály k oslavám Jána Kollára a iné slovenské knižky. Na túto záležitosť sú ochotní poskytnúť sumu 20-30 rubľov, žiadajú ponuku.

V decembri 1897 píše Ďuro Országh do slávnej redakcie Národných novín v Turčianskom Svätom Martine list, v ktorom oznamuje, že posielala 37 zl. rubľov a 50 guldenov rakúskych, ktoré zozbierali, čo dobrovolne obete na štipendijnú základinu Štefana Moyzea.

„Bol už nie jeden les, veľa sme prešli riek“. Slováci pesničky spievali pred rokmi a znejú aj dnes. Menia sa o mienky vojenskej služby: Predtým pochodovali v ských dnes v šikovnej uniforme, namiesto „kabeka“ s lomeným komemky“ — rýchlostrelný automat. Avšak vojakov včera a dnes spájajú spoločné bojové tradície plukov I. a II. polského jazyka, pesnička zrozená z túžby po vlasti — Oka.

zo starých, nespráv Polských vnitřených po I. svetovneho vojne, oslobodzovali mestaliny z padných území, kráčali po polském národa.

Na Hitlerov rozkaz během každé ceny, nemecké vojsko v tejo oblasti maly počítat a prostoreckov, ktoré k dnu pozicí: Asi miliónovu, 8.000 del a mažiarov, viač ako tanků a pancierových del, ak 300 litadiel. Mimoriadne silně připravená obrana později zahrada Odry a Nisy, ktorá s ohromením ocelou a betónom o délce 40 km do hlbky. Samotný během připravený na dlnotrvající obranu, aby za každú události učinil sovietské armády bojující po polské.

Útok začal 16. apríla 1945 r. na rozdružujúcom v Európe východnom fronte počítajúcim dva fronty: Bieloruský a Ukrajinský, v pásme 250 km. Počítali jedenásť armád, ako aj křidelné zoskupenie 2 armád na vonkajších křídlech útoku. Malí úlohy rozbíjí nemecké vojská smerom na Berlin, obkolesenie ich a ovládnutie Berlín, ako aj prichod k Labe.

Z týchto jedenásťich armád, ktoré útočili ako prvé, dve boli polské. Obsadzovali frontu na úseku asi 40 km — 16% pásma útoku — 200 tisíc polských vojakov ozbrojených 3100 delami, ako aj 320 letadlami. Všetko, čo sme vtedy mali. Ulohou obidvoch polských armád bol útok spolu so sovietskymi armádami na vonkajších křídlech hlavných zoskupení, ktoré úderiali na Berlín, zabezpečujúce ich pred protiútokom nepriateľa zo severu a juhu.

Zdaleka prišli polskí vojaci, aby svoju frontovou cestu ukončili v samom srdci nepriateľa — v Berline. Ich dejiny písané krvou a obetami zrodili sa v Sielcach pri Oke, keď v máji 1945 roku začalo formovanie I. pešiacej divize Tadeusza Kościuszki. A svoj bojový krst dostali o päť mesiacov neskôr, 12. a 13. októbra pod bieloruskou obcou Lenino.

Odytedy šli vojenskou cestou na západ k bojom oslobodzujúcim krajinu, rozbíjali početné pluky wehrmachtu, odstraňovali hraničné stopy

TURČIANSKÍ ŠEFRANÍCI (2)

DVAJA LIATINOVÍ TRPASLÍCI

Vo Varšave na rohu alejí generála Świerczewskiego a ulice Orla stojí moderný obytný dom. Ak zájde všimavý chodec do podjazdu nájde na jeho konci po stranách dvoch liatinových trpaslíkov. Akiste sa zadívá, skade sa tieto čudá tuná v modernom dome vzali. Ale Poliaci sú národ, ktorý si vie patrične uctiť všetko i to najmenšie, čo má akýkolvek súvis s dejinami a v tomto prípade nielen s dejinami ich národa, ale i s dejinami Slovákov. Ostatne, väčšina

Pán profesor Országh hned' vedel, o čo mi idu. Posadili sme sa do nevelkého espresa nedaleko katedry, kam s obľubou chodievali prednášajúci i poslucháči chemického inštitútu. Objednali sme si skleničky tuhéj polskej herbaty (to je čaj, ktorý fabrou a účinkom pripomína našu kávu), a pán profesor začal na papierik rysovať splet rodových súvislostí na ktoré si pamätá.

Firma Bratia Országh, Varšava, založil Jozef Országh v roku 1865. Firma obchodovala s galanteriou. Hovorilo sa tomu norimberské tovary. Boli to kolínske vody, gombíky, hračky, ktoré kupoval vo Francúzsku, v Anglicku a Nemecku a predával do Ruska. Jozef Országh, dedo pána profesora chémie, a jeho nasledovníci a spolumajitelia firmy, deťaťa a synovia, založili firmu v Kraku, kde vyrábali rôzne výrobky. Počas I. svetovej vojny sa firma presťahovala do Lvova, kde vyrábala rôzne výrobky. Po vojne sa firma vrátila do Kraku, kde vyrábala rôzne výrobky.

Jozef bol a vždy zostal Slovák, ale oženil sa s Poľkou a tak pán profesor Országh už so mnou hovoril v kameňoch. Počas I. svetovej vojny sa firma presťahovala do Lvova, kde vyrábala rôzne výrobky. Po vojne sa firma vrátila do Kraku, kde vyrábala rôzne výrobky.

á tieto vojenskej
a levočiaci a pod-
kromých šatách
m blakom a „pe-
ajšia a dnešných
j arády, ako aj

ONI T V O R I L I D E J I N Y

dili Polsku
vejme hra-
t a diny zá-
i pripravstva

rani Berlin za
vele osku-
ximy počet
é mo k dis-
armiu, 8.000
to 10 tankov
o 300 lic-
e b pripr-
adno brehu
lahu ohňom
pewni 20 až
ný mili bol
ajúce a tuhú
ce zadržal
idy po ich
má

ilasvitani.
ahou paľbu,
dej vojen.
nádočili.
na obvyklé
branom te-
vnu, kaná-
perlianske
ormu k ná-
inu očaka-
na eichstag,
ni supinami
ský armád,
. aida WP
arnami po

zdolaní Nisy, útočila smerom na Draždany. V prvej etape bojov sovietske a polské vojská prelomili hlavné pásmo nemeckej obrany na čiari Odra — Nisa. Počas nasledujúcich dní prsteň obkolesujúci nepriateľa stále viac sa zatváral. 20. apríla útočiace vojska vyšli na predpolie Berlína postupujúc súčasne časťou svojich sil smerom na Labe. 25. apríla vojska I. bieloruského frontu a I. ukrajinského frontu spojili sa na západ a od Berlína uzaťtvarujúc obklučenie hlavných nemeckých sil v Berlíne. Ten istý deň sovietske a americké vojska stretli sa v oblasti Torgau pri Labe. Znamenalo to deľbu nemeckého územia a nemeckých ozbrojených sil na dve izolované časti.

Všetky pokusy nemeckých armád pristúp na pomoc Berlínu, boli odrazene. V priebehu týchto bojov I. polská armáda pod velením gen. Stanisława Popławského na sever od Berlína odrazila útočiacu armádu gen. Steinera, ktorá šla na Berlín zo severu a vojska II. polskéj armády pod velením gen. Karola Świeczewskeho vyhrali pod Budziszynom boj, v ktorom zlomili útok pancierovej armády feldmarsála Schörnera, ktorý sa ponahál na pomoc Berlínu zo Sudetov. Tieto jednotky v prvých dňoch mája, po zlomení obranných pozícii v fažkom teréne Sudet, zúčastnili sa operacie pomenovanej pražskou, ktorej

úlohou bolo oslobodenie západnej časti Československa. Stihajúc nepriateľa vojaci II. armády WP vošli do Mělnika a čelné pancierové jednotky dosiahli severné predmestie Prahy.

Vráfme sa však na arénu vojenskej operácie v Berlíne. 27. apríla bojovalo sa už v samom centre mesta. Hitlerovské vojska boli zaťažené do úzkeho pásmu obrany — 15 km východ na západ a 2—5 km zo severu na juh. 28. apríla boli rozbité na tri izolované časti, zbavené jedného velenia. Ten istý deň na zločinecký rozkaz Hitlera nemecké jednotky zaplavili metro, v ktorom sa skrývali tisíce civilných obyvateľov Berlína, ženy, deti, a starci.

Pouličné boje trvaly deň a noc a boli neobvyklé tuhé. Nemci nemali kde cítať a rozkazy Hitlera neustále prikazovali im, aby sa bránili, vyhrožovali sa popravami. Dobývali sa už nie jednotlivé domy, ale schodišťa a byty.

Od 27. apríla 2. brigáda delostrelectva I. armády WP, ktoré sa nachádzali na Siemensstad a neskôr na Volksgarten, podporovala ohňom svojich del vojakov 2. armády pancierovej gvardie, a od 30. apríla viedla ohň priamo v oblasti Tiergarten ničia nemecké opevnenia. Počas kapitulácie polskí delostrelec boli na Bellevue Allee a Berlinstrasse.

I. polská samostačná brigáda mážarov od začiatku berlinskej operácie podporovala jednotky 47. sovietskej armády, zúčastňovala sa obkolesenia Berlína zo severu. 6. pontónovo-mostový prapor pod uragánom nepriateľskeho ohňa vybudoval na Spree ponotonový most pre prepravu útočiacich vojsk a pripravil výstavbu druhého.

Najväčšiu polskou jednotkou, ktorá sa účastnila konečného útoku v samom srdeci Berlína, bola 1. divízia T. Kościuszku, podriadená na obdobie batalie 12. sboru pancierovej gvardie.

Jeho útok 30. apríla začal 3. pluk pechoty z Franklinstrasse dobývajúc Englchstrasse. Nasledujúci deň tuho bojoval v rajóne Charlottenburger Chaussee a 2. mája uderil pozdĺž tej ulice na východ a o 8.30 hod. pri Brandenburgskej bráne na Unter den Linden stretol sa s jednotkami 1. ukrajinského frontu. Na Brandenburger Tor zaviali vlajky červené a bielo-červené.

1. mája 2. pluk tejto divízie — pomenovaný neskôr 2. Berlinskym motorizovaným plukom — útočil cez Marschstrasse, oväadol severnú stranu Berlinerstrasse a po niekoľkých útokoch, chránený ohňom del, vtrhol do budov vysokej školy technickej, a po celonočnom boji zlomil odbor nemeckých vojsk. 2. mája tento pluk útočil cez športový štadión, pozdĺž Kurfürstenallee a stretol sa nedaleko

Untergarten so sovietskymi vojskami, ktoré útočili od juho-západu.

1. pluk kościuszkowskej pechoty ked ráno 1. mája vyšiel z oblasti Schlossplatz útočil smerom na východ, zlomil odpór nepriateľa medzi Neue Kantstrasse a Bismarckstrasse, potom na Krummerstrasse, zaväadol východnou stranou Weimarerstrasse, ako aj stanicou metra na Bismarckstrasse, ktorá sa silne bránila. Pred obedom 2. mája dosiahol Herdenbergstrasse a priblížil sa k vysokej škole technickej ovládnutej už 2. plukom.

2. mája o 15. hodine v Berline zavädlo ticho. Nemecké velenie obrany Berlína kapitulovalo.

Nasledujúci deň ráno 6. a 4. divízie pechoty I. armády WP prešli široko rozliatu s mnohými mŕtvymi rameami, rieku Havelu pri Gülpe a pohli sa k Labe. Už v popoludňajších hodinách 14. pluk 6. divízie vysiel na jej breh pri Wulkau a nadviazal spojenie s americkými vojskami. O niečo neskôr dosiahli Labe jednotky 4. polskej divízie pechoty.

9. mája, minútu pred polnocou, keď nadobudli platnosť podmienky bezpodmenečnej kapitulácie hitlerovského Nemecka, skončila druhá svetová vojna. Najväčšia a najstrašnejšia z doterajších, v ktorej polskí vojaci vpísali hrudu stránku do svojich tisícročných dejín.

ADAM ADAMEC

Sielce pri Oke. Prísaha Kościusz-
kowcov.

Foto: CAF

Jednotky WP v Berlíne.

vorí po polsky. Rozumie po slovensky, pravdaže, nemusím sa trápiť svojou nedokonalou polštinou, ba dokonca občas zapletie do reči slovenské slovíčko, ak mu náhodou presne nerozumiem, ale radšej hovorí po polsky, ved' mu rozumie pan, proše pana.

Jurajov syn Bohuslav sa vrátil na Slovensko, žil tuná do roku 1940 a potom ho nedobrovoľne odviezli do jeho druhej vlasti. Esesáci. Do Osvienčimu. Tam sa stretol so svojím prasynovcom Jerzy Országhom. Bolo to asi veľmi smutné stretnutie. Ani jeden z nich sa stade nevrátil.

Jerzyho brat Andrzej a posledný z vetve prvorodených Jánov zahynuli vo Varšavskom povstani. A tak ostal pán profesor posledným potomkom bohatých varšavských Országhovcov, posledným preto, že nemá deti a asi už nebude mať.

Spytujem sa pána profesora na najstaršie dejiny Országhovského rodu. Ved' z tejto rodiny pochádza i Pavol Országh Hviezdoslav, hoci aj z inej vetvy, dávno odštiepenej, ktorá s varšavskými Országhovcami mala sotva pocit príbuznosti. Ale dejiny rodu Országh siahajú hlboko do minulosti...

Už roku 1440 poslal maďarský kráľ Vladislav do Krakova ako svojho posla Jána Országha. V tom čase na budínskom dvore žil vysoký dvorský hodnostár Matej Országh.

Roku 1526 v bitke pri Moháči padli v boji s Turkami všetci dospelí mužskí členovia Országhovské-

ho rodu. Po tejto tragédii odišli ženy s deťmi na sever, do Turca.

Na košickom pakte z roku 1680 sú už zasa podpisy niekoľkých Országhovcov.

Rodina pochádza pravdepodobne zo Segedínu, v sediňskom kostole sú hroby príslušníkov rodiny Országhovskéj, v Segedíne dodnes žije Országh János, profesor angličtiny.

Dnes sú Országhovci Maďari, Slováci, Poliaci, niekoľko z nich žije vo Francúzsku, ba ktorísi sa začítal i do centrálnej Afriky. Či žije, to pán profesor nevie.

A čo boli Országhovci pôvodne? Ktoho vie. Možno Maďari a možno i Slováci. V každom prípade to boli šlachtici, ktorí rozprávali úradne po latinsky a doma, ako prišlo. V dvadsiatych rokoch sa zišli vo Varšave maďarski, slovenski a polski Országhovci. Dohovorili sa po nemecky.

Dopijame čaj a poberáme sa spolu do domu s látinovými trpaslíkmi

Pán profesor tam už dávno neboli, ktorovce, či trpasliči tam ešte vôbec budú.

Ale boli.

Pán profesor si spomína, že pod domom boli obrovské pivnice, v ktorých boli kedysi sklady.

Tu hľa je vchod do jednej z nich. Sú tam sklady dodnes.

Vysvetľujeme robotníkom v sklede, o čo nám ide. Ochotne nás púšťajú dnu. Ale musím dávať pozor. Poškodené pivnice dávajú práve do poriadku murári.

Obrovské priestory pivnic nám umožňujú urobiť si predstavu o rozsiahlosti országhovského podnikania.

Dnes sú tu hrby piesku, vápna, skrine s maltou. Svietime si zapálenými novinami. Ktorísi z robotníkov spomína, že počas povstania sedela jeho rodina práve v týchto pivničach. Veľa varšavských žien a detí našlo v tejto zasklepenej miestnosti ochranu pred granátmi a guľkami, ktoré muži boli hore. Ale vojna sa napokon dostala i dolu. V hrubej tehlovej stene vidíme vysekanú lievokovitú strieľňu. Bola to šikovne urobená diera pre pušku, samopal, či ľahký guľomet. Ktoho vie, či z nej strieľal Nemeč či polský povstalec.

V každom prípade sme prišli včas. Možno o týždeň o dva zamurujú murári strieľňu a nik sa už nedozvie, že sa tu kedysi strieľalo. Ale možno aj nie. Poliaci sú pamäťliví. Skôr by som povedal, že strieľňa zostane. I keď je v pivnici, i keď ju málokto uvidí, nechajú ju tam. A tá jedna strieľňa je kusom polských dejín. A v tomto prípade i kúskom slovenských.

RUDOLF SKUKÁLEK

NIEKOĽKO SLOV O VÍTAZOOCH WALTEROVSKÝCH PRETEKOV

Nedávno skončili II. celoštátne hry školskej mládeže. Organizátormi tohto podujatia boli štvrť mládežnícke organizácie: Školský športový svaz (SŠS), Sväz poľských harcerov (ZHP), Sväz socialistickej mládeže (ZMS) a Sväz dedinskéj mládeže (ZMW). Preteky boli organizované pre propagáciu športu medzi školskou mládežou. Preteky sa konali v troch fázach: Najskôr sa organizovali stretnutia v okresoch, ich víťazi postupovali do štvrtfinále. Postup do polfinále im umožňoval zúčastniť sa krajských pretekov. Ti, ktorí zvítažili v krajských stretnutiach, postupili do semifinále a od 2. do 6. marca mali možnosť zúčastniť sa vo finálových bojoch o prvenstvo a zlaté medaily.

Do zimných športových hier školskej mládeže bolo zahrnutých niekoľko športových disciplín. Sem boli zaradené aj Walterovské harcerské hliadkové behy. Preteky patrili iste k pomere naťakej súťaži, v ktorej účastníci museli sa osvedčiť dobrovodom topografickou, protiplynovou a sanitnou pohotovosťou, ako aj zdanostou, pripravou i znalosťou brannej a športovej výchovy.

Walterovských pretekov zúčastnili sa tiež traja žiaci XI. a tričky všeobecne vzdelenacieho licea s poľským a slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke, Ignáč Paniak z Jablonky, Ján Knapčík a Emil Zaitz zo Zubrzyce Dolnej. Najskôr v Nowom Targu, kde zvítažili, obsadili prvé miesto a postúpili do štvrtfinále.

Vítazstvo v okrese znamená už veľa. Po tomto začali sa pripravovať na krajské preteky. Cvičenia začinali včas ráno, lebo potom o ôsmej bolo treba ísť do školy. A času na prípravu mali skutočne málo. Termín — 20. februára. V predĺženej stretnutia konala sa v jablonskom liceu tradičná stužková zábava, ktorou sa samozrejme zúčastnili aj naši pretekári. Rovno zo zábavy odšli autobusom do Krakova. Predsa však dokázali, že sú veľmi otužili. Podobne ako na okresných pretekoch vybojovali si prvé miesto a tentokrát postúpili do semifinále.

Cakala ich však ešte jedna skúška — boj o prvé miesto na Celostátnych zimných hrách školskej mládeže, ktoré sa konali v dňoch 2. — 6. marca t.r. v Zakopanom. Jablonskí chlapci odnesli si z II. CZHSM tri zlaté medaily.

Ziaci jablonského licea sú hrdi, že majú medzi sebou majstrov a predovšetkým je hrdá na nich XI. a trieda.

Ked som sa rozprával s hrdinskou trojicou, povedali mi, že v máji sa cheū zúčastní Kościuszských hliadkových behov.

Blaňaželáme im, tešíme sa z ich víťazstva a to tým viac, že sú to synovia našich krajanov a prajeme im ďalšie úspechy v športe, pri maturitných skuškach a na štúdiach.

V. G.

ŠKOLY PRE

ZUBRZYCKÉ DETI

V Zubrzcach Görnej už stojia dve nové školy: V jednej vyučovanie sa začalo v roku 1963, v druhej roku 1965. Obidve sú si pozrele. Som presvedčený, že do takejto školy každého ochotného ide a trávi tam hodiny vyučovania. Je tam akosi milo, prí-

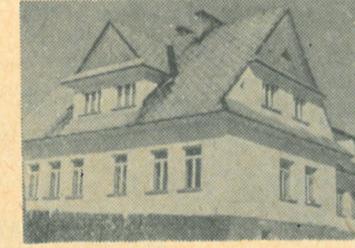
jemne a útulne. Necíti sa tu tejakej cudzoty, ako je to v starých školách s malými mestostami-triedami, ktoré treba by bolo triedičkami nazváť. V triedach je jasno, a nevládne tu, ten charakteristický pre staré školské budovy, polosúmrak.

Akože sa to stalo, že Zubrzača má dve nové školy a iné obce ani jednu. Celkom obyčajne. Miestny národný výbor spolu s politickými a spoločenskými činiteľmi, s riaditeľmi školy vystúpili s iniciatívou výstavby školy č. 3, ktorá mala najhoršie podmienky, lebo len jednu triedu. Budia dali materiál asi 40% a pristúpilo sa k stavbe. Stát uhradal ďalších 60%.

Potom tým istým spôsobom bola vybudovaná škola č. 1. Na toto Zubrzača neskončili. Už myslia na výstavbu tretej školy. Predsa všetky deti si zaslúžia, aby sa učili v dobrých a hygienických podmienkach.

Siel som teda za riaditeľom školy č. 2 v Zubrzači Görnej, aby som sa niečo dozvedel o tejto novej iniciatíve Zubrzačanov. Riaditeľom školy je Ján Pierchaia, ktorý tu pôsobí už niekoľko rokov. Pri škole som uvidel dva sklady dreva a veľkú kopu kameňa. Dozvedel som sa, že je to materiál na stavbu novej školy.

Riaditeľ školy mi povedal, že výstavba školy je páčivou otázkou. Školu navštěvuje 130 žiakov. Na budúci rok stav žiakov sa zvýši v súvislosti s prechodom na csemročný vyučovací systém. Už dnes v jednej triede na 12 m² sú 22 žiaci. Na budúci rok niektoré triedy budú u súkromníkov. Tieto izby však nie sú pripravené k výučbe. Preto je

Nová škola č. 3 v Zubrzači Görnej

treba čím skôr začať s výstavbou školy. Starú školu cheū pošírili o štyri triedy a dva kabínky. Okrem toho je naplanovaná výstavba bytov pre učiteľov, ako aj adaptácia budovy pre detské rekreácie stredisko. Teraz čaká sa už len na dokumentáciu a plány. S výstavbou chceli by začať čím skôr, zároveň sa pravdepodobne budúci rok na jar.

Asi 40% nákladov výstavby školy uhradia, tak ako aj pri dvoch predošlých, obyvatelia Zubrzače. Už sa zaviazali, že dajú materiál (200 m³ dreva, 120 m³ kameňa a 200 m³ štrku), ako aj vykonajú niektoré práce v celkovej hodnote 500.000 zl.

Mysím, že inšpektorát v Nowom Targu a patričné úradu, od ktorých je závislá výstavba školy, vynaložia všetko úsilie, aby čím skôr začala výstavba.

I.K.

KACWIN

Jedným z predvolebných návrhov obyvateľov Kacwina bola výstavba školy. Súčasne, podľa informácií, tento návrh môže byť uskutočnený, ale je závislý od záväzkov občanov Kacwina.

V súvislosti s tým na schôdzi obyvateľov obce zaviazali sa k následovnému: na výstavbu školy dajú z urbárskych lesov 400 m³ dreva bezplatne, výsek, dovezenie z lesa, prevezenie na pilu, spôslenie tohto a iné neodborné práce. Ďalej dajú na stavbu vši 1 ha pozemok čo spolu robí záväzok vo výške asi 800 tisíc zl.

Pravdepodobne na základe záväzkov obce sa dohodlo z okresom o výstavbe školy, čo malo kladný vplyv na to, že obyvatelia Kacwina radí prispievajú na Fond výstavby škôl a internátov.

Obyvatelia Kacwina sú veľmi radi, že prichádzajú do ich obce autobus. Bolo veľmi nepohodine pokial nechodil.

Ale sú aj obavy, nevedno či opodstatnené, lebo cesta Niedzica — Kacwin na úseku asi 50 — 100 m nie je ešte ukončená. Len aby sa "autobus" preto nerozmyšľal a neprestal prichádzat. Co najskôr mal by o tom "nickto" pouvažovať.

ROLENICKÝ KRÚŽOK V NIEDZICY

Roľnícky krúžok v Niedzici má 170 členov. Nehneďteľným ľajom krúžku je v hodnote 590.892 zl. k tomu investičný fond 256.000 zl, spolu 846.892.

Amortizácia minulý rok bola zaplatená v celku t.j. 42.000 zl. Veľa pohľad generálne opravy, lebo až 36.000 zl. Ku dňu 31. decembra m.r. krúžok mal príjmy vo výške 650.000 zl, výdavky 530.000 zl, to znamená, že osalo 120.000 zl. Roľnícky krúžok má na svojom konte v SOP 41.000 zl.

Tento rok krúžok očistil už 800 z obilia, ako aj pridelil che-mické prostriedky.

Roľníci využívajú radi konské náradie vypožívané sú ho od krúžku. Skupinky po 4 roľníkov vypožívané sú toto náradie na celý rok za kvotu 300 — 500 zl. Krúžok vlastní 10 sejaciač, 8 kosačky a jeden traktor, ako aj 2 kopačky. Majú naplánovaný náklup ešte ďalších 10 kopačiek. Minulý rok neboli využívané striekačky, pre neprázdnivé poveternostné podmienky.

KRÚŽOK DEDINSKÝCH GAZDINIEK V NIEDZICY

Krúžok dedinských gazdiniek v Niedzici, ktorý počíta 40 členiek má pekné plány na rok 1966: o.i. založenie "dziečincí" pre deti do 4 rokov, udržiavanie stálych stykov s rodíckym združením za účelom zlepšenia starostlivosti o deti. Pokračovanie v súťaži o kvetinový záhradku a čistotu domácností, ako aj o zeleninový záhradku. V decembe usporiadajú kurz varenia pre 30 žien a dievčat. Na tento účel roľnícky krúžok určil 2.000 zl. Tento rok usporiadajú prednášky o osobnej hygiene a hygiene okolia, o kultúre spolunádzívania, o výchove detí, o zdravotníckych otázkach a boji s alkoholizmom. Prednášateľmi budú: J. Rynkiewiczová, predsedkyňa KGW H. Chmeliová a sekretárka KGW R. Sronczecková.

Krúžok dedinských gazdiniek začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

Clenky krúžku si zaúmienili priamo sa zaujímať, aby fond rozvoja poľnohospodárstva bol vcelku využitý.

Krúžok dedinských gazdiniek má sa tiež postarať, aby bol zvážený počet lekárskych návštěv v skolách a najmä zubných lekárov. Staraj sa o zvýšený počet predplatiteľov tlače pre ženy.

Ženy chcú realizovať plán agrominium a výstavbu hospodárskych stavieb, činné sa zúčastňovali realizovať záväzok.

Krúžok ded. gazdiniak začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

Clenky krúžku si zaúmienili priamo sa zaujímať, aby fond rozvoja poľnohospodárstva bol vcelku využitý.

Krúžok dedinských gazdiniek má sa tiež postarať, aby bol zvážený počet lekárskych návštěv v skolách a najmä zubných lekárov. Staraj sa o zvýšený počet predplatiteľov tlače pre ženy.

Zeny chcú realizovať plán agrominium a výstavbu hospodárskych stavieb, činné sa zúčastňovali realizovať záväzok.

Krúžok ded. gazdiniak začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

Clenky krúžku si zaúmienili priamo sa zaujímať, aby fond rozvoja poľnohospodárstva bol vcelku využitý.

Krúžok dedinských gazdiniek má sa tiež postarať, aby bol zvážený počet lekárskych návštěv v skolách a najmä zubných lekárov. Staraj sa o zvýšený počet predplatiteľov tlače pre ženy.

Zeny chcú realizovať plán agrominium a výstavbu hospodárskych stavieb, činné sa zúčastňovali realizovať záväzok.

Krúžok ded. gazdiniak začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

Clenky krúžku si zaúmienili priamo sa zaujímať, aby fond rozvoja poľnohospodárstva bol vcelku využitý.

Krúžok dedinských gazdiniek má sa tiež postarať, aby bol zvážený počet lekárskych návštěv v skolách a najmä zubných lekárov. Staraj sa o zvýšený počet predplatiteľov tlače pre ženy.

Zeny chcú realizovať plán agrominium a výstavbu hospodárskych stavieb, činné sa zúčastňovali realizovať záväzok.

Krúžok ded. gazdiniak začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

Clenky krúžku si zaúmienili priamo sa zaujímať, aby fond rozvoja poľnohospodárstva bol vcelku využitý.

Krúžok dedinských gazdiniek má sa tiež postarať, aby bol zvážený počet lekárskych návštěv v skolách a najmä zubných lekárov. Staraj sa o zvýšený počet predplatiteľov tlače pre ženy.

Zeny chcú realizovať plán agrominium a výstavbu hospodárskych stavieb, činné sa zúčastňovali realizovať záväzok.

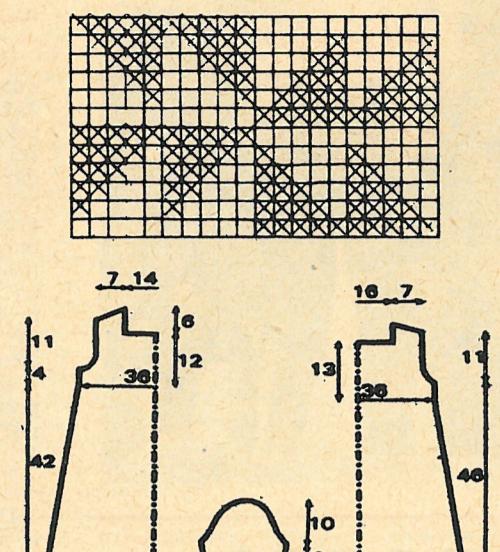
Krúžok ded. gazdiniak začal chova kurenie a každá členka objednala si 50 kureniek, spoľa 2.000 kureniek. Ďalej krúžok zaúmienil si pomáhať nemocným ženám, aby mohli využívať sanatória a kúpeľe. Činnosť sa zúčastňovala oslav Tisícročia poľského štátu. Pri tejto priležitosti usporiadala výstupenia a iné podujatia.

Krúžok usporiadá dve prednášky o účasti žien v politickom živote krajin.

<p

ŠATY PRE 8-10 ROČNÉ DIEVČATKO

1/2 predu rukáv 1/2 zadu

ODPOVEDÁME NAŠIM ČITATEĽKAM

"Mám 44 roky. Doteraz som nikdy nemala žiadne ťažkosti počas menštriacie. Mala som pravidelný cyklus, len prvý deň mala som malé bolesti. Už niekoľko mesiacov je ináč. 10 dní pred menštriaciou bola má prsa a som čudne nervózna, boli ma hlava, zlé spím a aj so žalúdkom nie je všetko v poriadku. Keď dostanem menštráciu, všetky tieto ťažkosti zmiznú. Aké sú príčiny toho?"

Tažkosti, ktoré pocitujete v poslednom čase, sú typické pre takzvané predperiodické obdobie.

Pravdepodobne sú spojené s blížiacim sa prechodom. Hormonálne poruchy tohto typu sú obvyklé sprievodným javom zániku činnosti vaječníkov a môžu mať miesto niekoľko rokov pred zánikom menštriacie.

Odporučame navštěvu u odborného lekára, lebo je pravdepodobné, že uzná sa správne predpísat vám preparáty, ktoré prinávratia hormonálnu rovnováhu vášmu organizmu. Celkovo môžeme odporučať len obmedzenie tekutín do $\frac{3}{4}$ litra denne, diétu s

malým množstvom soli, pohyb na čerstvom vzduchu, telocvička veľa spánku a odpočinku, čo mala by mať vplyv na upokojenie nervového systému.

x x x

"Co môžem používať pri mastnej pokožke, vyrážkach a uhráč?"

Ak máte mastnú pokožku s uhráčmi a vyrážkami, musíte denne umývať tvár teplou vodou a salicylovým mydлом alebo Oro. 6 „Herbapol".

Raz týždenne môžete si vytlačiť uhry avšak skôr je nutné napárenie tváre horúcimi obkladmi. Základnou podmienkou počas tejto činnosti je úzkostlivá čistota. Prsty musíte si zabalíť do gázy. Po vytlačení uhrov môžete si ešte urobiť masku z droždia (1 kg droždia rozpustiť v Burovovej tekutine) alebo podľa predpisu masku Floressol pre mastnú pokožku (môžete ju kúpiť v drogériach). Zdravotne pôsobi tiež maska čís. 6 „Herbapol".

malý život

Bolo leto roku 1942. V jednom koncentráčnom tábore v Nemecku sú nastúpení sovietski zajatci. Obersturmführer prezerá si vychudnutých zajatcov a vrávi:

— Príslušníci pancierových jednotiek, vystúp! krok dopredu! Po chvíľke vystúpil zajatec s číslom 6413 na väzenskom úbere.

Esesman prichádza k nemu a pýta sa:

— Ty, kto?

— Vodič-mechanik — odpovedá.

Za kolegom vystupujú ďalší zajatci a hľásia: rádista, delostrelec, vodič...

HISTÓRIA JEDNEHO TANKU

Esesman je spokojný:

— Sehr gut, uvidíme, akí ste vojaci. Dostanete späť svoje tanky...

O niekoľko dní skupinu zajatcov-tankistov prevezli na nedaleke cvičište na ktorom stali poškodené T-34. Prikazali im, aby ich opravili. Zanedlho všetko sa vysvetlilo. Pravda bola tragicá. Nešlo o to, aby sovietske posádky predviedli svoje schopnosti. Hitlerovi sa rozhodli vyskúšať účinky nových protipancierových streľ v podmienkach zblížených tým, ktoré sú v boji.

Na signál daný raketou pohyňajú sa tri tanky. Z protipancierových del padajú výstrely, ale nepribíjajú pancier. Len keď T-34 obrátili sa bokom k výstrelem, strely trhajú pancierové plechy, zraňujú a zabilajú uväznených vo vnútri tankov. Avšak obojinci z Berlína nie sú spokojní. Vedia, že v boji tanky neobraciajú sa "pekné" bokom k výstrelem. Predsa pancier na bokoch tanku je vždy slabší ako vpredu.

O niekoľko dní je ďalšia skúška, tentokrát so zlepšenými streľami. Skúšobným králikom je len jeden T-34 so zajateckou posádkou, ktorá sa zachránila z predošlých skúšok. Vodič tanku, keď tankoval nepozorované namočil do ropy handry a umiestil ich na pancieri...

Zavrčal motor. Tank sa pohol plnou parou na pozície protipancierovej batérie. Vodič neviedol tank rovno, ako mal prikázané, ale klučoval. Nemecký dôstojník, ktorý riadil akciu nemohol pochopiť čo sa stalo. Preto velí: — Pá! Streľa udeľila tank, ktorým trhol, začal spomaľovať a konečne zastal. Na pancieri začali sa objavovať jazyčky ohňa. Nemci revali od nadšenia...

Naraz stalo sa niečo, čo žiadnen Nemeč nemohol pochopiť. Horiaci tank ožil a pohol sa priamo na nedaleke pozície protipancierových del. Chaotické výstrely ho nepoškodili. T-34 rozdrví delo, na očiach onemelých esesmanov rozbil betonovú ohradu cvičišta a hnal sa smerom k lesu.

Niekoľko najbližších dní hrôza padla na celé okolie. Tank s červenou hviezdou neozakavane zjavoval sa na uliciach a námestiah mestieček, rozbíjal cisterny s benzínom, drví vojenské nákladné autá, ničil dokonca pomníky postavené na pamiatku hitlerovských víťazstiev. Ludia rozprávali:

— Rusi na cestách Reichu!

Avšak osudy hrdinskej posádky boli spečatené. Po stopách tanku-utečenca pohli sa lietadlá a samozincne delia. Keď im vyšlo palivo, ľahko ich našli a celá posádka zahynula.

V tomto 1942 roku, ktorý bol taký príaznivý pre útoky Hitlera, ešte dlho, prestrašení nemeckí mestiaci nemohli spať, počúvali, či sa neozve rachot husenic sovietského tanku. Ale na to museli predsa čakať ešte skoro tri roky.

Tento tank-zjavenie, boi akoby prvým jarným škovránkom. Ostatne taký názov "Zavoronok" dal svojmu novému filmu režisér Nikita Kurichin, ktorý natáča autentickú história hrdinskej posádky sovietského tanku, ktorý ušiel z tajného nemeckého cvičišta.

Film bol natočený v ateliéroch Lenfilmu v Leningrade a v hlavných úlohach vystupujú: Viačeslav Gurenkov, Valentín Pogorelcev a Gennadij Juchtin.

HUMOR HUMOR

— Zaujímavé, čo sa stalo s mojimi hodinkami? Musím ich dať do opravy...

— Prečo, ocko, ja som ich opravoval len včera...

* * *

Učiteľ vysvetľuje: "Teplom sa veci roztahujú a zimou staňujú. Kto vie na to príklad?"

Ja: "Prázdny!"

Učiteľ: "A to prečo?"

Ja: „Nuž v lete sú prázdni mydlá dlhšie a v zime kratšie."

Nemá pravdu?

* * *

"Janko, nemal si ísť k tete, keď sa dnes stahuje, darmo si jej zavadzal..."

„Oj, nie, mamička, keď ma teta videla, hned povedala: "No, ty si nám tu chýbal!"

AKO SI PORADIME

Ak nechecete, aby štetka po natieraní fermežovou farbou stvrda, vložte ju do nádoby s vodou. Taktôľ odkladáme však štetku iba vtedy, ak prerušujeme prácu na krátke čas, — na niekoľko dní alebo na týždeň. Pri dlhšej prestávke musíte štetec riadne očistiť riedidliom.

Pri práci s tušom vo fľaštičke sa často stáva, že sa fľaštička prevráti a tuš sa vyleje. Zabrániť prekosteniu sa fľaštičky môžete tak, že ju prieplite na vrchnáčik z krému na topánky.

SKUSTE

SI TO...

Postavte na stôl pohár naplnený vodou. Za pohár postavte ceruzku. Keď sa pozriete na pohár, ceruzku vidíte dvojmo. Ak zatvoríte ľavé oko, zmizne vám ceruzka na pravej strane, a zasa opäne. Keď sa pozriete cez zväčšovacie sklo, ceruzku aj pohár naplnený vodou vidíte zmenšene.

Postavte na stôl zrkadlo. Do tej iste roviny položte zrkadlo aj za seba. Vezmiete si do ruky malé vreckové zrkadielko a pozeraťe do väčšieho zrkadla pred sebou. Za sebou uvidíte sklenený „kanál“, ktorý sa tiahne do nekonečna. To je tým, že zrkadlá majú slabý odťah do zelená a odzrkadľovaním sa zelené svetlo stráca.

HÁDANKA

1. Aké meno mali rodičia kráľa Boleslava Chrabrého a odkiaľ pochádzali?

2. Akým spôsobom Štětín spája Poľsko a Československo?

3. Zúčastňujú sa ich najlepšie medzinárodné cyklistické družiny — ako sa menuje toto veľké podujatie, ktoré sa uskutočňuje v troch krajinách?

Rozloženie posielajte na adresu redakcie do dňa 20. mája t.r. Cakajú Vás knižné odmeny.

